

§ 13   **Rekommendation gällande undertecknande av CEMR-deklarationen** RS 219-2024

Sammanfattning

Den Europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR, har uppdaterats med nio nya artiklar. De regioner och kommuner som undertecknat deklarationen ombeds nu att underteckna även de 9 nya artiklarna. Region Västerbotten undertecknade CEMR-deklarationen 2010 med undertecknande från både Västerbottens läns landsting och dåvarande Region Västerbotten.

Deklarationen har varit central för utvecklingen av regionens jämställdhetsarbete och legat till grund för de handlingsplaner, strategier och policys inom området som tagits fram och arbetats utifrån sedan dess. Undertecknandet har möjliggjort samverkan som tex regionens medverkan i SKR-satsningen på modellregioner för jämställd ledning och styrning där regionen deltog 2019-2021.

Deklaration togs fram för 15 år sedan och både samhället och jämställdhetsutmaningar har förändrats sedan dess. De nya artiklarna fokuserar därför på teman och utmaningar som antingen inte fanns för femton år sedan eller som har utvecklats väsentligt och idag har stor påverkan på jämställdheten. Artiklarna omfattar nio övergripande sakområden som undertecknande regioner ska beakta i sitt jämställdhetsarbete.

De nya artiklarna omfattar:

31. Hållbar utveckling för en hållbar framtid
32. Cybervåld
33. Våld mot förtroendevalda kvinnor och personal
34. Intersektionalitet och mångfald
35. Flexibla arbetsplatser
36. Digitalisering och digital delaktighet
37. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
38. Klimatförändringar och rätten till en hälsosam miljö
39. Krishantering och civil beredskap

Förslag till beslut

Beredning för folkhälsa föreslår att Region Västerbotten ställer sig bakom de nio nya artiklarna i CEMR-deklarationen – den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå.

Beslut

Beredning för folkhälsa föreslår att Region Västerbotten ställer sig bakom de nio nya artiklarna i CEMR-deklarationen – den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå.

Beslutsunderlag

- Meddelande nr 2/2024 - Rekommendation gällande undertecknande av CEMR-deklarationen

- Undertecknande av nya artiklar i CEMR-deklarationen

2024-01-26

Kommunstyrelser
Regionstyrelser

Meddelande från styrelsen – Rekommendation gällande undertecknande av CEMR-deklarationen

Ärendenr: SKR2024/00025

Förbundsstyrelsens beslut

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har vid sammanträde den 26 januari 2024 beslutat

att Sveriges Kommuner och Regioner, som ställde sig bakom den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå (CEMR-deklarationen) 2006, även ansluter sig till deklarationens nio nya artiklar 31-39, beslutade av CEMR den 6 december 2022, och inkluderar dessa i förbundets arbete med att genomföra åtagandena i CEMR-deklarationen.

att SKR rekommenderar kommuner och regioner att underteckna CEMR-deklarationen och att de kommuner och regioner som tidigare undertecknat CEMR-deklarationen även ansluter sig till de nya artiklarna.

att SKR fortsätter att erbjuda möjligheten att ansluta sig till SKR:s Modellkoncept för jämställdhetsintegrering som ett stöd i arbetet med att förverkliga åtagandena i CEMR-deklarationen, det vill säga integrera jämställdhet i styrning, ledning och verksamheter.

att kansliet får i uppdrag att ta fram en ny strategisk handlingsplan för jämställdhetsintegrering av SKR.

Sammanfattning

De europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation, Council of European Municipalities and Regions (CEMR), beslutade den 6 december 2022 att uppdatera den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå (CEMR-deklarationen) från 2006.

SKR rekommenderar kommuner och regioner att underteckna CEMR-deklarationen och att de kommuner och regioner som tidigare undertecknat CEMR-deklarationen även ansluter sig till de nya artiklarna. SKR erbjuder samtliga kommuner och regioner att delta i SKR:s Modellkoncept för

jämställdhetsintegrering som ett stöd i arbetet med att förverkliga åtagandena i CEMR-deklarationen.

Ärendebeskrivning

CEMR-deklarationen

De europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation Council of European Municipalities and Regions (CEMR), som samlar mer än 60 medlemsorganisationer i 40 länder, antog 2006 den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå (CEMR-deklarationen). Deklarationen är ett verktyg för kommuner och regioner att inom ramen för en sammanhållen och ambitiös strategi främja jämställdhet mellan kvinnor och män och integrera jämställdhetsperspektivet i det politiska beslutsfattandet och i alla delar av den praktiska verksamheten.

SKR ställde sig bakom CEMR-deklarationen redan 2006, innan den före-låg i svensk översättning, och rekommenderar kommuner och regioner att underteckna den. Beslut om att ställa sig bakom deklarationen fattas av kommuns/regions politiska ledning och idag har 112 kommuner och 19 regioner (Gotland räknas här som kommun) anslutit sig till deklarationen.

Den uppföljning av arbetet med CEMR-deklarationen i Sverige som SKR låtit göra och publicerade i juni 2022, visar att deklarationen är viktig för kommunernas och regionernas jämställdhetsarbete – inte minst har den stor strategisk betydelse.

Uppdatering av CEMR-deklarationen

År 2021 fyllde CEMR-deklarationen femton år. Det blev startskottet för en grundlig översyn av deklarationen, som SKR deltog aktivt i på både politisk nivå och kanslinivå. SKR ser ett stort behov av att främja, stödja och utveckla jämställdhetsarbetet på lokal och regional nivå i Europa och bedömer att förbundet och dess medlemmar har gott om erfarenheter och goda exempel att bidra med i det europeiska jämställdhetsarbetet.

Under 2021 och 2022 diskuterades i CEMR:s olika beredande och beslutsfattande instanser hur CEMR-deklarationen från 2006 och dess verktyg skulle kunna förbättras och utvecklas. Diskussionerna utmynnade i att CEMR:s Policy Committee den 6 december 2022 beslutade att göra vissa språkliga förbättringar och ändringar av redaktionell karaktär, för-stärka det intersektionella perspektivet i hela deklarationen, samt i ett helt nytt separat avsnitt lägga till nio nya artiklar om sakområden som täcktes otillräckligt eller inte alls av deklarationen från 2006.

De nio nya artiklarna handlar om att

- jämställdhet är en drivkraft för hållbar utveckling och en förut-sättning för att genomföra hållbarhetsmålen i Agenda 2030 (artikel 31)

- könsbaserat våld omfattar cybervåld i alla dess former och att trakasserier, hot och våld i online-världen särskilt drabbar kvinnor och flickor (artikel 32)
- hot och våld mot förtroendevalda och anställd personal ofta är könsrelaterat och i synnerhet riktas mot kvinnor (artikel 33)
- uppmärksamma särskilda behov på grund av multipel och intersektionell diskriminering och uppmuntra att stereotypa könsroller utmanas (artikel 34)
- modern teknologi möjliggör nya typer av flexibla arbetsplatser och distansarbete som kan underlätta för både kvinnor och män att förena yrkesliv, samhällsliv och privatliv – men också riskerar att öka omsorgsburden och mängden obetalt hushållsarbete för kvinnor (artikel 35)
- använda digital teknik så att den ökar och inte minskar jämställdheten, det vill säga att kvinnor och flickor måste ha tillgång till digital teknik men också vara med i teknisk utveckling och styrning (artikel 36)
- kommunerna och regionerna har en viktig roll att spela i arbetet med att främja och trygga sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (artikel 37)
- integrera åtgärder mot klimatförändringar som beaktar jämställdhet i det lokala beslutsfattandet och inkludera kvinnors perspektiv och erfarenheter vid utformningen och genomförandet av miljöpolitik och miljöplaner (artikel 38)
- beakta jämställdhetsaspekter i hanteringen av kriser och uppbyggnaden av civil beredskap (artikel 39).

Kommuner och regioner som har undertecknat CEMR-deklarationen före 2023 behöver inte ställa sig bakom hela deklarationen igen. Istället bjuds de in att ansluta sig till och ratificera även de nio nya artiklarna och inlemma dessa i sitt arbete med att genomföra åtagandena i deklarationen.

Kommuner och regioner som ännu inte har undertecknat deklarationen bjuds in att ställa sig bakom den uppdaterade CEMR-deklarationen i sin helhet, dvs åtagandena i både den ursprungliga deklarationen och 2022 års tillägg.

SKR, som anslöt sig till CEMR-deklarationen 2006 innan den förelåg i svensk översättning, behöver inte ställa sig bakom artiklarna 1-30 igen. När översättningen av den uppdaterade deklarationen till svenska är klar och publicerad på CEMR:s webbplats, kommer befintliga svenska under-tecknare att bjudas in att ansluta sig också till de nio nya artiklarna, medan kommuner och regioner som ännu inte har undertecknat deklarationen bjuds in att ställa sig bakom den uppdaterade CEMR-deklarationen i sin helhet.

I inbjudan som skickas ut till samtliga kommuner och regioner bifogas även information om SKR:s Modellkoncept för jämställdhetsintegrering som ett stöd i arbetet med att förverkliga åtagandena i CEMR-deklarationen, det vill säga integrera jämställdhet i styrning, ledning och verksamheter.

Nyöversättning av CEMR-deklarationen

I de diskussioner som fördes i samband med översynen av CEMR-deklarationen 2021-2022, såg representanter för flera länder även behov av att se över översättningarna till sina respektive språk. Detta gällde också den svenska översättningen från 2009. I några fall handlade bristerna om att översättningen inte helt återspeglade ursprungstexten innehållsmässigt, i andra om att gängse svenska ord och termer inte hade använts och det därför kunde vara svårt att veta vad som avsågs. Den översättning som CEMR/SKR nu har genomfört med anledning av uppdateringen, omfattar därför deklarationen i sin helhet.

Den uppdaterade CEMR-deklarationen fanns snabbt tillgänglig på engelska och franska och översättning inleddes sedan 2023 till svenska och andra språk. CEMR:s kansli anlätade för detta ändamål en översättningsbyrå, men SKR:s kansli har aktivt bistått CEMR för att se till att nyöversättningen av deklarationen ligger i linje med etablerat svenskt språkbruk, utan att ge avkall på ursprungstextens innebörd.

Bilaga

Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå (CEMR-deklarationen), antagen 2006 och uppdaterad 2022, i svenska översättning redovisas i **bilaga 1**.

Sveriges Kommuner och Regioner

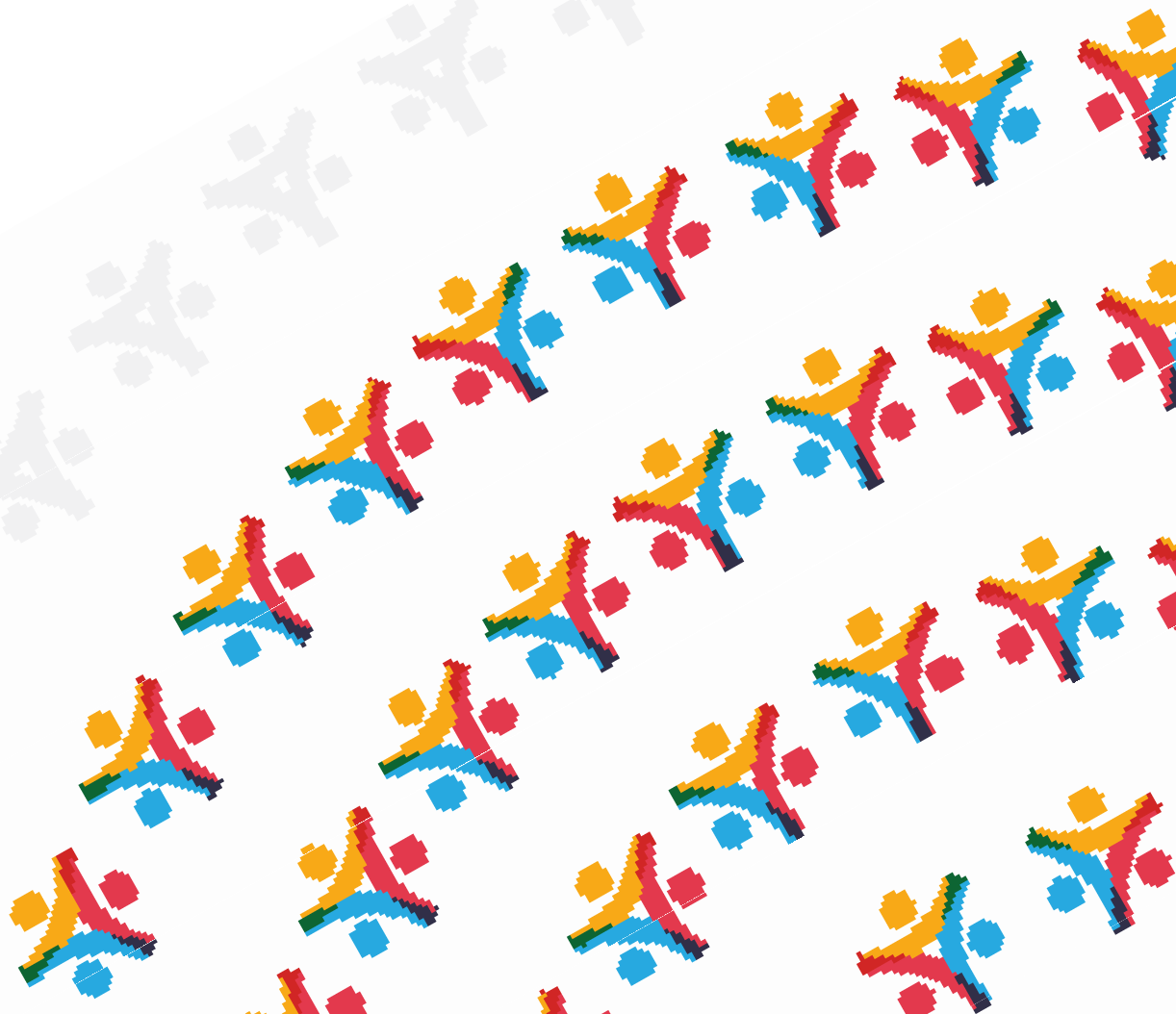
Anders Henriksson
Ordförande

European Charter for Equality

DEN EUROPEISKA DEKLARATIONEN FÖR JÄMSTÄLLDHET MELLAN KVINNOR OCH MÄN PÅ LOKAL OCH REGIONAL NIVÅ

Council of European Municipalities and Regions (CEMR)

Antagen av CEMR:s Policy Committee 2006
Uppdaterad av CEMR:s Policy Committee 2022

© 2022 – CCRE CEMR

Kontakt: charter@ccre-cemr.org

DEN EUROPEISKA DEKLARATIONEN FÖR JÄMSTÄLLDHET MELLAN KVINNOR OCH MÄN PÅ LOKAL OCH REGIONAL NIVÅ

En deklARATION som uttrycker europeiska kommuners och regioners åtagande att använda sina befogenheter och partnerskap för att uppnå jämställdhet för sina invånare

INLEDNING

Den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå riktar sig till Europas kommuner och regioner som bjuds in att underteckna deklARATIONEN och därigenom offentligt ta ställning för principen om jämställdhet¹ och inom sina verksamhetsområden genomföra de åtaganden som anges i deklARATIONEN.

För att inleda arbetet med att genomföra dessa åtaganden, förbinder sig varje undertecknare att upprätta en handlingsplan för jämställdhet som anger vilka prioriteringar, åtgärder och resurser som avsätts för genomförandet.

Vidare förbinder sig varje undertecknare att samarbeta med alla institutioner och organisationer inom sin kommun eller region i syfte att främja att verklig jämställdhet uppnås i praktiken.

DeklARATIONEN har utarbetats som en del i ett projekt som genomfördes av de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation *Council of European Municipalities and Regions (CEMR)* 2005–2006, tillsammans med dess medlemmar och samarbetsparter (se Medverkande). Projektet fick stöd av Europeiska kommissionen genom dess femte handlingsprogram för jämställdhet.

År 2011–2012 skapades, tack vare ett generöst stöd från Sveriges regering via Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), ett onlineobservatorium² som syftar till att hjälpa undertecknare att fullgöra sina åtaganden genom att tillhandahålla information, vägledning och goda exempel inom de sakområden som deklARATIONEN omfattar.

År 2014–2015 utvecklades och testades en uppsättning indikatorer avsedda som hjälp för att följa upp och utvärdera

genomförandet av deklARATIONEN. Detta skedde inom ramen för ett pilotprojekt som stöddes av Europeiska kommissionen.

År 2021 tog CEMR:s jämställdhetskommitté (*Standing Committee for Equality*) initiativet till att granska och vid behov uppdatera deklARATIONEN. Kommitténs slutsats efter granskningen var att det fanns anledning att föreslå ändringar i deklARATIONEN i syfte att:

- förbättra språket i deklARATIONEN och göra ändringar av redaktionell karaktär
- tydliggöra och stärka det intersektionella perspektivet³ i hela deklARATIONEN, men med ett bibehållet fokus på "alltid kön, aldrig bara kön" som vägledande princip
- göra några innehållsmässiga tillägg i form av nya artiklar i ett separat avsnitt, bland annat om behovet av en jämställdhetsdimension i krishantering och civil beredskap samt att tillämpa ett jämställdhetsperspektiv på den snabba internetutvecklingen och digitaliseringen.

Ett avsnitt med nya tillagda artiklar finns på sidan 28. Befintliga undertecknare av deklARATIONEN bjuds in att ansluta sig till och ratificera dessa tillägg och ta med dessa nya åtaganden i sitt arbete med att genomföra CEMR-deklARATIONEN för jämställdhet. Från och med 2023 åtar sig nya undertecknare självfallet att leva upp till både den ursprungliga deklARATIONEN och 2022 års tillägg.

Dessa uppdateringar och tillägg 2022 har genomförts med stöd från Europeiska unionen genom programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden.

1 I engelskan används uttryck som "gender equality" och "equality between women and men" för att beteckna jämlikhet mellan könen. Svenskan har dock ett särskilt ord, jämställdhet, som avser just jämlikhet mellan kvinnor och män och som därför används i denna översättning.

2 www.charter-equality.eu

3 Intersektionalitet handlar om att varken gruppen kvinnor eller gruppen män är enhetliga och att olika diskrimineringsgrunder och maktordningar kan påverka och även förstärka varandra.

BAKGRUND

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en grundläggande rättighet för alla och ett omistligt värde i en demokrati. För att det ska förverkligas är det inte bara nödvändigt att det rättsligt erkänns, utan också att det tillämpas effektivt på alla områden, såväl politiska och ekonomiska som sociala och kulturella.

Trots talrika exempel på formellt erkännande och uppnådda framsteg, existerar jämställdhet ännu inte i verkligheten. Kvinnor och män har i praktiken inte samma rättigheter. Sociala, politiska, ekonomiska och kulturella ojämlikheter mellan könen lever kvar, till exempel i form av löneskillnader och politisk underrepresentation.

Dessa ojämlikheter beror på sociala konstruktioner rotade i en mängd stereotypa föreställningar om kön som reproduceras inom familjen, skolan, kulturlivet, medierna, arbetslivet och samhällsorganisationen. Det finns många områden där det är möjligt att agera genom att anta nya förhållningssätt och genomföra strukturella förändringar.

Jämställdhet och Europeiska unionens styrning

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en av Europeiska unionens och Europeiska ekonomiska samarbetsområdets grundprinciper. Detta kan spåras tillbaka till 1957 då principen om lika lön för lika arbete skrevs in i Romfördraget.

Genom sin närhet till befolkningens vardagsliv, utgör kommuner och regioner de politiska nivåer som har bäst förutsättningar att motverka att ojämställdhet reproduceras och sprids och att främja ett verkligt jämställt samhälle. Genom

sina befogenheter och samarbeten med alla typer av aktörer på lokal nivå, kan de vidta konkreta åtgärder för att främja jämställdhet.

Utöver detta är subsidiaritetsprincipen⁴ särskilt viktig för förverkligandet av kvinnors och mäns rätt till jämställdhet. Denna princip gäller på alla politiska nivåer: den europeiska, den nationella, den regionala och den lokala. Oaktat skillnader i ansvarsområden mellan Europas kommuner och regioner, kan och bör alla spela en konstruktiv roll för att främja jämställdhet i praktiken på sätt som påverkar invånarnas vardagsliv positivt.

Nära kopplad till subsidiaritetsprincipen är principen om kommunal och regional självstyrelse. Europarådets konvention om kommunal självstyrelse från 1985, som har undertecknats och ratificerats av det stora flertalet europeiska stater, betonar ”kommunernas rätt och möjlighet att inom lagens gränser reglera och sköta en väsentlig del av de offentliga angelägenheterna på eget ansvar och i den lokala befolkningens intresse”. Att genomföra och främja rätten till jämställdhet måste ses som en väsentlig aspekt av begreppet kommunal självstyrelse.

Den lokala och regionala demokratin måste utgöra utgångspunkt för lämpliga avvägningar vid beslut om grundläggande, konkreta aspekter av människors vardagsliv såsom boende, säkerhet, kollektivtrafik, arbetsliv och hälsa.

Genom att säkerställa att kvinnor fullt ut deltar i utvecklingen och genomförandet av den lokala och regionala politiken, garanteras även att deras livserfarenheter, kunskaper och kreativitet tillvaratas istället för att slösas bort.

⁴ Detta är, i enlighet med artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen, principen enligt vilken EU inte agerar (utom på områden som faller inom dess exklusiva behörighet) såvida inte detta är mer effektivt än åtgärder på nationell, regional och lokal nivå.

Om vi ska uppnå ett samhälle som bygger på jämställdhet, är det nödvändigt att kommuner och regioner fullt ut integrerar jämställdhetsperspektivet i sin politik, sin organisation och sitt agerande. Verklig jämställdhet är också nyckeln till ekonomisk och social utveckling – inte bara på europeisk eller nationell nivå, utan också i våra kommuner och regioner – i såväl dagens värld som morgondagens.

CEMR och jämställdhet på kommunal/ regional nivå

CEMR och dess jämställdhetskommitté (*Standing Committee for Equality*)⁵ har aktivt arbetat för jämställdhet på kommunal och regional nivå sedan 1980-talet. Ett av de konkreta verktyg för europeiska kommuner och regioner som arbetet resulterat i är "Den jämställda staden" (*The Town for Equality*) som CEMR lanserade 2005. Genom att lyfta fram goda exempel från olika europeiska städer och kommuner, introducerades i "Den jämställda staden" en första metod för

jämställdhetsintegrering på lokal och regional nivå. Denna deklaration – uppdaterad 2022 – bygger på detta arbete.

Den första CEMR-studien om kvinnorepresentation på lokal nivå publicerades 1998. Den kompletterades i en andra upplaga 2008, och uppdaterades och utvidgades sedan till en granskning av alla nivåer av beslutsfattande i 40 europeiska länder 2019. Även om andelen kvinnliga politiker och ledare har ökat under årens lopp, har varje efterföljande studie också visat på ett angeläget behov av att fortsätta förespråka jämn könsfördelning vad gäller politiskt deltagande, representation och inflytande.

Kommunernas och regionernas betydelse för att främja jämställdhet slogs fast i det internationella kommunförbundet IULA:s⁶ världsdeklaration om kvinnor i kommunerna (*IULA Worldwide Declaration on Women in Local Government*), som antogs 1998. Den nya världsorganisationen *United Cities and Local Governments* (UCLG) fortsätter att ha jämställdhet mellan kvinnor och män som ett av sina prioriterade mål.

⁵ Hette tidigare CEMR:s kommitté med folkvalda kvinnor från kommuner och regioner (*CEMR Committee of women elected representatives of local and regional authorities*).

⁶ Organisationerna *International Union of Local Authorities* och *United Towns Organisation* upplöstes efter en sammanslagning i början av 2000-talet, som gav upphov till den nya organisationen *United Cities and Local Governments*.

FÖRKORTNINGAR

CEMR: *Council of European Municipalities and Regions* (de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation)

EU: Europeiska unionen

IT: Informations- och kommunikationsteknik

INGRESS

De europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation *Council of European Municipalities and Regions* (CEMR), i egenskap av representant för kommuner och regioner i Europa och i samarbete med sina medlemmar och samarbetsparter:

Erinrar om att grundläggande fri- och rättigheter, liksom främjandet av jämställdhet och icke-diskriminering, utgör ett fundament i den Europeiska gemenskapen och unionen och att EU-lagstiftningen har lagt grunden för de framsteg som gjorts i Europa på detta område,

Beaktar de internationella och europeiska rättsliga ramverken för mänskliga rättigheter, jämställdhet samt icke-diskriminering, i synnerhet:

- FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna (1948)
- FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (1979)
- FN:s Pekingdeklaration med handlingsplan (1995)
- EU:s rådsrekommendation om en balanserad fördelning mellan kvinnor och män i beslutsprocessen (1996)
- IULA:s världsdeklaration om kvinnor i kommunal och regional förvaltning (1998)
- resolutionerna som antogs vid FN:s generalförsamlings 23:e extra session år 2000 (Peking +5)
- FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet (2000)
- Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet
- Europeiska unionens stadga om de grundläggande

rättigheterna (2000)

- Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen – antogs 2011)
- FN:s mål för hållbar utveckling, i synnerhet mål 5 (2015)
- Europeiska pelaren för sociala rättigheter (antogs 2017)
- Generation Jämställdhets "*Global Acceleration Plan*" (2021)

Betonar Europarådets viktiga bidrag till främjandet av mänskliga rättigheter, jämställdhet och kommunalt självstyre,

Betänker att en förutsättning för att uppnå jämställdhet är att det finns en vilja att vidta åtgärder ur tre sammanlänkade aspekter, nämligen: att avskaffa direkt ojämställdhet, att avskaffa indirekt ojämställdhet och att utveckla jämställda och demokratiska politiska, rättsliga och sociala strukturer,

Beklagar den alltjämt rådande skillnaden mellan jämställdhet *de jure* och jämställdhet i praktiken,

Framhåller att kommuner och regioner i Europa spelar och bör spela en avgörande roll för sina medborgare och invånare när det gäller att garantera den grundläggande rätten till jämställdhet – utan diskriminering – för alla kvinnor och män, inom alla områden som kommuner och regioner ansvarar för,

Anser att ett jämlikt deltagande, representation och inflytande för kvinnor och män i beslutsprocesser och i ledande befattningar är nödvändigt för demokrati, ekonomisk utveckling och hållbar utveckling,

har utarbetat denna europeiska deklaration för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå och välkomnar härmed Europas kommuner och regioner att underteckna den och genomföra dess åtaganden.

DEL I

Principer

Undertecknarna av denna deklaration om jämställdhet på lokal och regional nivå förklarar följande grundläggande principer vara drivkrafter för att vidta åtgärder:

1. Jämställdhet är en grundläggande rättighet

Kommuner och regioner ska förverkliga denna rättighet inom alla sina ansvarsområden. Detta omfattar även skyldigheten att avskaffa alla former av diskriminering, såväl direkta som indirekta.

2. För att åstadkomma jämställdhet mellan kvinnor och män måste flera multipla och intersektionella former av diskriminering och missgynnande bekämpas

För att uppnå jämställdhet måste jämställdhetsarbetet på ett samlat, systemiskt och strukturellt sätt ta hänsyn till och beakta hur jämställdhet och kön samspelar med andra faktorer såsom ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.⁷

3. En jämn fördelning av kvinnor och män i beslutsprocessen är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle

För att målet om jämställdhet ska förverkligas krävs att kommuner och regioner vidtar alla lämpliga åtgärder och använder anpassade strategier för att främja en jämn fördelning av kvinnor och män på alla nivåer i beslutsprocessen.

4. Att avskaffa stereotypa föreställningar om kön är avgörande för att uppnå jämställdhet

Kommuner och regioner måste främja och arbeta för att avskaffa sådana stereotyper och hinder som utgör orsaker till kvinnors ojämlika ställning och villkor och som bidragit till en ojämlik värdering av kvinnors och mäns bidrag till samhället i politiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hänseende.

5. Att integrera ett jämställdhetsperspektiv i all kommunal och regional verksamhet är nödvändigt för att skynda på utvecklingen mot jämställdhet

Jämställdhet måste beaktas vid utformningen av politik, metoder och åtgärder som påverkar människors vardag – till exempel genom att genomföra jämställdhetsanalyser⁸,

⁷ Artikel 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

⁸ **Jämställdhetsanalys (gender assessment):** "Politiskt verktyg för att granska ett visst politiskt förslag för att upptäcka och bedöma dess olika inverkan eller effekter på kvinnor och män så att ojämställdhet kan åtgärdas innan förslaget godkänns." (Källa: Europarådet [2011]. Konventionen om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet och dess motivering. Europarådets fördragsserie nr 210.)

”jämsällldhetsrevisioner”⁹, ”jämsällldhetsintegrering”¹⁰ och ”jämsällldhetsbudgetering”¹¹. I detta sammanhang bör erfarenheterna hos olika grupper av kvinnor på lokal och regional nivå, inklusive deras levnads- och arbetsvillkor, analyseras och beaktas.

6. Lämpligt utformade och tillräckligt finansierade handlingsplaner och insatsprogram är viktiga verktyg för att främja jämsällldhet

Kommuner och regioner ska upprätta handlingsplaner och insatsprogram för jämsällldhet och tillföra tillräckliga ekonomiska och mänskliga resurser för att genomföra dem.

Sammantaget utgör dessa principer grunden för artiklarna i del III nedan.

9 **Jämsällldhetsrevision (gender audit):** ”Bedömning av i vilken utsträckning jämsällldhet på ett effektivt sätt har institutionaliserats i policys, program, organisatoriska strukturer och förehavanden, inbegripet beslutsprocesser, och i tillhörande budgetar.” (Källa: Europarådet – Generaldirektoratet för mänskliga rättigheter och rättsliga frågor [2009]. *Gender Budgeting: Practical Implementation*. Handbok utarbetad av Sheila Quinn.)

10 **Jämsällldhetsintegrering (gender mainstreaming):** ”Att integrera ett jämsällldhetsperspektiv innebär en process där man bedömer följderna för kvinnor och män av planerade åtgärder, inklusive lagstiftning, policys eller program, på alla nivåer och alla områden. Det handlar om en strategi för att göra såväl kvinnors som mäns specifika behov och erfarenheter till en viktig dimension i utformningen, genomförandet och uppföljningen av strategier och program på alla politiska, ekonomiska och samhälleliga områden, så att åtgärderna gagnar kvinnor och män lika mycket och ojämlikheten inte blir bestående. Det yttersta målet är att uppnå jämsällldhet mellan kvinnor och män.” (Källa: Europeiska jämsällldhetsinstitutets ordlista och synonymordbok för jämsällldhet)

11 **Jämsällldhetsbudgetering (gender budgeting):** ”En könsrelaterad budgetanalys i vilken ett jämsällldhetsperspektiv integreras på alla nivåer i budgetprocessen och intäkts- och utgiftsstrukturen anpassas i syfte att främja jämsällldhet.” (Källa: Europarådet, 2009)

DEL II

Genomförande av deklARATIONEN och dess åtaganden

Undertecknaren förbinder sig härmed att genomföra artiklarna i denna deklARATION genom att vidta följande åtgärder:

- (1) Varje undertecknare av denna deklARATION ska, inom en rimlig tidsram från dagen för undertecknandet (som inte ska överskrida två år), utarbeta och anta en handlingsplan för jämställdhet och därefter genomföra den.
- (2) Handlingsplanen ska innehålla en beskrivning av undertecknarens mål och prioriteringar, de åtgärder som ska vidtas och de resurser som ska avsättas för att förverkliga deklARATIONEN och dess åtaganden. Planen ska också innehålla förslag till tidsramar för genomförandet. Om en undertecknare redan har en handlingsplan för jämställdhet, ska planen ses över för att säkerställa att den omfattar de relevanta frågor som tas upp i denna deklARATION, inklusive dem i artiklarna 31–39 som tillkom 2022.
- (3) Varje undertecknare ska samråda brett med relevanta intressenter innan handlingsplanen för jämställdhet antas och ska sedan ge bred spridning åt planen när den har antagits. Undertecknaren ska också regelbundet offentliggöra lägesrapporter om hur genomförandet fortskrider.
- (4) Varje undertecknare ska vid behov revidera sin handlingsplan för jämställdhet och upprätta en ny plan för varje efterföljande period.
- (5) Varje undertecknare förbinder sig i princip att bidra till övervakningen av hur deklARATIONENS genomförande fortskrider genom att dels samarbeta inom ramen för ett utvärderingssystem som använder de indikatorer som utvecklats i detta syfte¹², dels främja ömsesidigt lärande bland kommuner och regioner runt om i Europa vad gäller effektiva metoder för att uppnå ökad jämställdhet inom sina områden. Undertecknarna ska för detta ändamål göra sina handlingsplaner för jämställdhet och annat relevant offentligt material tillgängliga.
- (6) Varje undertecknare ska informera CEMR om att deklARATIONEN har undertecknats, med uppgift om tidpunkt, samt ange en kontaktpunkt för framtida samarbete rörande deklARATIONEN och dess genomförande.

¹² <https://bit.ly/IndicatorToolEN>

DEL III

Demokratiskt ansvar

Artikel 1 – Politiskt åtagande

- (1) Undertecknaren erkänner att jämställdhet mellan kvinnor och män är en nödvändig förutsättning för demokrati och att ett demokratiskt samhälle inte har råd att avvara den mångfald av färdigheter, kunskaper, erfarenheter och kreativitet som kvinnor har. Därför ska undertecknaren se till att kvinnor med olika bakgrund och ålder deltar, är representerade och medverkar på alla nivåer i den politiska och offentliga beslutsprocessen.
- (2) Undertecknaren, såsom demokratiskt valt organ med ansvar för att främja invånarnas och kommunens/regionens välfärd, åtar sig därför att främja och verka för det praktiska genomförandet av denna rättighet inom alla sina verksamhetsområden – utifrån att det är en integrerad del av rollen som demokratisk ledare på lokal och regional nivå, utförare och beställare av tjänster, ansvarig för planering och styrning och som arbetsgivare.

Politisk roll

Artikel 2 – Politisk representation

- (1) Undertecknaren erkänner kvinnors och mäns lika rätt att rösta, att kandidera i allmänna val och att inneha förtroendeuppdrag.
- (2) Undertecknaren erkänner kvinnors och mäns lika rätt att medverka vid utformningen och genomförandet av politiska åtgärder, inneha offentliga uppdrag och utöva alla offentliga funktioner på alla politiska nivåer.
- (3) Undertecknaren erkänner principen om en jämn könsfördelning i alla folkvalda och offentliga beslutande organ.
- (4) Undertecknaren åtar sig att vidta alla rimliga åtgärder för att upprätthålla ovannämnda rättigheter och principer, inklusive att:
  - uppmuntra kvinnor att registrera sig i röstlängden, utöva sin rösträtt och kandidera till offentliga uppdrag
  - uppmuntra politiska partier och grupper att anta och genomföra principen om en jämn fördelning av kvinnor och män
  - i detta syfte uppmuntra politiska partier och grupper att vidta alla lagliga åtgärder, inklusive att där det är lämpligt införa kvotering, för att öka antalet kvinnor som utses till kandidater och har möjlighet att bli valda
  - självreglera sina rutiner och uppförandekoder för att säkerställa att potentiella kandidater och förtroendevalda inte avskräcks av oönskade beteenden och språkbruk eller av trakasserier

- vidta åtgärder för att göra det möjligt för förtroendevalda att förena privatliv, yrkesliv och offentliga uppdrag, till exempel genom att se till att tidsscheman, arbetsformer och tillgången till anhängivård möjliggör för alla förtroendevalda att delta fullt ut.

(5) Undertecknaren förbinder sig att främja och tillämpa principen om jämn könsfördelning i sina egna beslutande och rådgivande organ och i samband med utnämningar till befattningar i externa organ.

I arbetet med att skapa en jämn fördelning av kvinnor och män ska undertecknaren dock tillämpa ovanstående på ett sätt som inte är mindre gynnsamt för det underrepresenterade könet än den befintliga könsfördelningen.

(6) Vidare åtar sig undertecknaren att se till att ingen offentlig eller politisk befattning, oavsett om den besätts genom utnämning eller val, vare sig i princip eller i praktiken, är förbehållen eller anses vara vikt åt det ena könet på grund av stereotypa uppfattningar.

Artikel 3 - Deltagande i politik och samhällsliv

(1) Undertecknaren instämmer i att medborgarnas rätt att delta i offentliga angelägenheter är en grundläggande demokratisk princip och att kvinnor och män har rätt att delta på lika villkor i sin kommuns/regions styrning och offentliga liv.

(2) Vad gäller olika tillgängliga former för allmänhetens deltagande i lokala samhällsfrågor, såsom rådgivande kommittéer, stadsdelsråd, e-deltagande eller offentliga samråd i planärenden, förbinder sig undertecknaren att se till att dessa i praktiken ger kvinnor och män möjlighet att delta på lika villkor.

I de fall då de befintliga formerna för deltagande inte medger att kvinnor och män kan delta på lika villkor, åtar sig undertecknaren att utveckla och pröva nya metoder.

(3) Undertecknaren förbinder sig att främja ett aktivt deltagande av kvinnor och män från alla delar av lokalsamhället, särskilt från minoritetsgrupper som annars kanske skulle stå utanför, i kommunens/regionens politik och samhällsliv.

Artikel 4 – Offentligt åtagande för jämställdhet

(1) Undertecknaren ska, som demokratiskt vald ledare och representant för kommunen/regionen och dess invånare, ta formell ställning för principen om jämställdhet på lokal och regional nivå och ska i det sammanhanget:

- tillkännage att denna deklaration har undertecknats efter att ha debatterats och antagits av kommunens/regionens högsta beslutande organ
- lova att fullgöra sina åtaganden enligt denna deklaration och regelbundet offentliggöra rapporter om hur genomförandet av handlingsplanen för jämställdhet fortskrider, om lämpligt med hjälp av deklarationens verktygslåda med indikatorer som utvecklats i detta syfte
- lova att undertecknaren och dess folkvalda representanter ska iaktta och upprätthålla höga krav på uppförande beträffande jämställdhet.

(2) Undertecknaren ska använda sitt demokratiska mandat för att uppmuntra andra politiska och offentliga institutioner, liksom privata organisationer och civilsamhället, att vidta åtgärder som säkerställer rätten till jämställdhet i praktiken.

Artikel 5 – Arbeta med samarbetsparter för att främja jämställdhet

(1) Undertecknaren förbinder sig att samarbeta med alla sina samarbetsparter – såväl organisationer inom den offentliga och privata sektorn, särskilt arbetsmarknadsparter, som civilsamhällesorganisationer, inklusive kvinnoorganisationer, och andra politiska nivåer – för att främja ökad jämställdhet på alla områden inom kommunen/regionen.

(2) Undertecknaren ska, när det gäller utveckling och översyn av kommunens/regionens handlingsplan för jämställdhet och andra viktiga frågor som rör jämställdhet, samråda med sina samarbetsorganisationer, inklusive arbetsmarknadens parter.

Artikel 6 - Bekämpa stereotyper

- (1) Undertecknaren förbinder sig att bekämpa och i möjligaste mån förhindra fördomar, beteenden och användningen av språkbruk och bilder som har sin grund i föreställningar om att det ena eller andra könet är överlägset eller underlägset eller i stereotypa könsroller.
- (2) I detta syfte ska undertecknaren se till att den egna interna och externa kommunikationen till fullo överensstämmer med detta åtagande och att den främjar positiva exempel och bilder av kvinnor och män.
- (3) Undertecknaren ska också, genom utbildning och på andra sätt, stödja sin personal i att identifiera och motverka omedvetna fördomar, könsstereotypa attityder och beteenden. Även uppförandekoder ska tas fram i detta avseende.
- (4) Undertecknaren ska genomföra aktiviteter och kampanjer för att öka medvetenheten om den manliga inverkan som stereotypa könsnormer kan ha på förverkligandet av jämställdhet.

Artikel 7 - God förvaltning och samråd

- (1) Undertecknaren erkänner kvinnors och mäns rätt att få sina ärenden hanterade lika, opartiskt, rättvist och inom skälig tid, inbegripet
  - rätten att bli hörd innan enskilt beslut som kan gå dem emot fattas
  - myndighetens skyldighet att motivera sina beslut
  - rätten att ta del av relevant information om frågor som berör dem.
- (2) Undertecknaren instämmer i att kvaliteten i besluten inom alla kommunens/regionens ansvarsområden sannolikt förbättras om alla berörda parter ges tillfälle att på ett tidigt stadium delta i samråd och att det är väsentligt att kvinnor och män har såväl lika tillgång till relevant information som lika möjligheter att respondera.
- (3) Undertecknaren förbinder sig därför att vidta följande åtgärder om så är påkallat:
  - se till att alla system för att tillhandahålla information beaktar behoven hos olika grupper av kvinnor och män, inklusive varierande tillgång till informations- och kommunikationsteknik
  - i samband med samråd se till att de som annars skulle ha sämst förutsättningar att framföra sina synpunkter kan delta på lika villkor i samrådsprocessen, inklusive genom att vidta tillåtna aktiva åtgärder för att uppnå detta
  - genomföra särskilda samråd för kvinnor där så är lämpligt.

Allmänt ramverk för jämställdhet

Artikel 8 – Allmänt åtagande

- (1) Undertecknaren ska inom alla sina ansvarsområden erkänna, respektera och främja de rättigheter och principer som rör jämställdhet mellan kvinnor och män i all deras mångfald och bekämpa könsdiskriminering och hinder för jämställdhet.
- (2) Åtagandena enligt denna deklaration är tillämpliga endast i den utsträckning som de helt eller delvis faller inom ramen för undertecknarens lagliga befogenheter.

Artikel 9 – Jämställdhetsanalyser

- (1) Undertecknaren förbinder sig att inom vart och ett av sina ansvarsområden låta göra jämställdhetsanalyser i enlighet med denna artikel.
- (2) I detta syfte förbinder sig undertecknaren att i enlighet med de egna prioriteringarna, resurserna och tidsramarna upprätta ett program för genomförandet av dessa jämställdhetsanalyser, som ska införlivas med eller beaktas i handlingsplanen för jämställdhet.
- (3) Jämställdhetsanalyserna ska, där det är tillämpligt, omfatta följande steg:
  - en översyn av gällande policys, rutiner, praxis, mönster och omfattning vad gäller användning i syfte att bedöma om dessa uppvisar tecken på diskriminering eller orättvisa, om de grundar sig på könsstereotyper och om de i tillräcklig utsträckning beaktar behoven hos olika grupper av kvinnor och män
  - en översyn av tilldelningen av resurser, såväl finansiella som andra, för ovannämnda ändamål
  - identifiera prioriterade områden och, där så behövs, mål för att ta itu med de frågor som synliggjorts vid översynen och åstadkomma märkbara förbättringar i tillhandahållandet av tjänster
  - på ett tidigt stadium göra en konsekvensanalys av alla viktigare förslag till nya eller ändrade policys, rutiner och fördelning av resurser för att bedöma deras potentiella konsekvenser för kvinnor och män, och ta beslut i ljuset av denna analys

- ta hänsyn till behoven och intressena hos dem som är utsatta för multipel och intersektionell diskriminering eller missgynnande.

Artikel 10 - Multipel och intersektionell diskriminering och missgynnande

- (1) Undertecknaren är medveten om att diskriminering på grund av kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller annan övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning är förbjuden.
- (2) Undertecknaren är också medveten om att många kvinnor och män trots detta förbud utsätts för multipel och intersektionell diskriminering eller missgynnande, inklusive socioekonomiskt missgynnande, vilket har en direkt inverkan på deras möjligheter att utöva övriga rättigheter som tas upp i denna deklaration.
- (3) Undertecknaren förbinder sig att vidta alla skäligen åtgärder, inom ramen för sin behörighet, för att bekämpa följderna av multipel och intersektionell diskriminering eller missgynnande, nämligen att:
  - se till att multipel och intersektionell diskriminering och missgynnande uppmärksammas i kommunens/regionens handlingsplan för jämställdhet och jämställdhetsanalyser
  - se till att frågor som har sin grund i multipel och intersektionell diskriminering eller missgynnande beaktas när åtgärder vidtas med anledning av andra artiklar i denna deklaration
  - genomföra informationskampanjer för att bekämpa stereotyper och främja likabehandling av kvinnor och män som kan vara utsatta för multipel och intersektionell diskriminering eller missgynnande
  - vidta särskilda åtgärder för att tillgodose migrerade kvinnors och mäns särskilda behov.

Rollen som arbetsgivare

Artikel 11 – Jämställdhet på arbetsplatsen

- (1) I sin roll som arbetsgivare erkänner undertecknaren rätten till jämställdhet när det gäller alla anställningsförhållanden, inklusive arbetsorganisation och arbetsförhållanden.
- (2) Undertecknaren erkänner rätten att förena yrkesarbete med samhälls- och privatliv och rätten till värdighet och säkerhet på arbetsplatsen.
- (3) Undertecknaren förbinder sig att vidta alla skäligen åtgärder, inklusive aktiva åtgärder inom ramen för sina lagliga befogenheter, till stöd för ovan nämnda rättigheter.
- (4) Möjliga åtgärder som avses i punkt 3 omfattar följande:
- (a) Översyn av relevanta policys och rutiner som gäller för anställning inom organisationen och att inom en rimlig tidsperiod utveckla och genomföra arbetsgivar delen i organisationens handlingsplan för jämställdhet i syfte att åtgärda brister i jämställdheten med avseende på bland annat:
    - lika lön, inklusive lika lön för likvärdigt arbete
    - bestämmelser för översyn av löner, löneförmåner, lönesystem och pensioner
    - åtgärder för att säkerställa ett rättvist, tydligt och öppet system för befordran och karriärutveckling
    - åtgärder för att säkerställa en jämn fördelning av kvinnor och män på alla nivåer och särskilt uppmärksamma eventuella obalanser på högre chefsnivåer
  - åtgärder för att komma till rätta med könssegrering i arbetslivet och uppmuntra de anställda att pröva på otraditionella yrken
  - åtgärder för att säkerställa rättvisa och icke-diskriminerande rekryteringsprocesser
  - åtgärder för att säkerställa skäliga, hälsosamma och säkra arbetsförhållanden.
- (b) Rutiner för samråd med de anställda och deras fackföreningar som säkerställer en jämn fördelning av kvinnor och män i varje samråds- eller förhandlingsorgan.
- (c) Tydligt ställningstagande mot alla former av övergrepp, sexuella trakasserier eller våld på arbetsplatsen – inklusive online vid distansarbete – genom att entydigt klargöra att ett sådant beteende är oacceptabelt, liksom att öka medvetenheten, stödja dem som utsatts samt införa och tillämpa klara och tydliga policys
- (d) Sträva efter att ha medarbetare som på alla nivåer i organisationen speglar den sociala, ekonomiska och kulturella mångfalden bland kommunens/regionens invånare
- (e) Stödja möjligheten att förena yrkesarbete, samhälls- och privatliv genom att:
  - införa policys som, när så är möjligt, medger anpassning av de anställdas arbetstider och stöd till anställda med omsorgsansvar
  - uppmuntra män att nyttja sin rätt till ledighet för vård av anhöriga, inklusive föräldraledighet.

Offentlig upphandling av varor och tjänster

Artikel 12 – Offentlig upphandling av varor och tjänster

- (1) Undertecknaren är medveten om sitt ansvar att strategiskt främja jämställdhet när den fullgör sina uppgifter och skyldigheter i samband med offentlig upphandling av varor och tjänster, inklusive kontrakt avseende varuleveranser, tillhandahållande av tjänster eller byggentreprenader.
- (2) Undertecknaren är medveten om att detta ansvar är särskilt viktigt när tillhandahållandet av en betydelsefull tjänst till allmänheten, som undertecknaren enligt lag är ansvarig för, läggs ut på entreprenad till en annan juridisk person. I sådana fall ska undertecknaren se till att entreprenören som tilldelas kontraktet (oavsett ägandeform) accepterar samma ansvar att säkerställa eller främja jämställdhet som undertecknaren skulle ha haft om kommunen/regionen själv hade tillhandahållit tjänsten.
- (3) Undertecknaren förbinder sig också, där så anses lämpligt, att genomföra följande åtgärder:
- (a) innan kommunen/regionen ingår viktigare avtal, beakta konsekvenserna för jämställdheten och de framtida möjligheterna att främja jämställdhet i enlighet med gällande rätt
  - (b) se till att de jämställdhetsmål som uppställts för det blivande avtalet skrivs in i avtalets specifikationer
  - (c) se till att det kommande avtalets villkor även beaktar och avspeglar dessa mål
  - (d) använda de befogenheter som ges i EU:s lagstiftning om offentlig upphandling¹³ att ställa krav på social hänsyn som villkor för fullgörande av avtalet
  - (e) se till att de medarbetare eller rådgivare som har ansvar för offentlig upphandling och tilldelning av kontrakt får all relevant information, bland annat genom utbildning om jämställd offentlig upphandling och om jämställdhetsdimensionen i deras arbete
  - (f) se till att huvudavtalets villkor omfattar krav på underleverantörer att uppfylla alla tillämpliga skyldigheter att främja jämställdhet.

¹³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG

Rollen som tillhandahållare av tjänster

Artikel 13 – Utbildning och livslångt lärande

- (1) Undertecknaren erkänner allas rätt till utbildning och erkänner också allas rätt att ha tillgång till yrkesutbildning och vidareutbildning. Undertecknaren är medveten om den avgörande roll som formell och informell utbildning spelar i livets olika skeden för att åstadkomma jämlika möjligheter, förmedla nödvändiga kunskaper och färdigheter för både livet och arbetslivet och öppna för nya möjligheter till karriär- och yrkesutveckling.
- (2) Undertecknaren förbinder sig att inom sina ansvarsområden säkra eller främja lika tillgång till utbildning, yrkesutbildning och vidareutbildning för olika grupper av kvinnor och män i alla åldrar.
- (3) Undertecknaren är medveten om nödvändigheten av att avskaffa stereotypa uppfattningar om kvinnors och mäns roller i alla former av utbildning. För att åstadkomma det, åtar sig undertecknaren att, på lämpligt sätt och inom ramen för sin befogenhet och ansvar, genomföra eller främja följande åtgärder:
  - översyn av läromedel, läroplaner för skolan och andra utbildningsprogram och undervisningsmetoder för att försäkra sig om att de motverkar könsstereotypa attityder och beteenden
  - genomföra särskilda insatser för att uppmuntra icke-traditionella karriärval
  - i undervisningen i samhällsorienterande ämnen ta med moment som betonar vikten av att kvinnor och män deltar i den demokratiska processen på lika villkor.
- (4) Undertecknaren är medveten om att personalen i skolan och andra utbildningsinrättningar utgör tidiga och påverkande förebilder för barn och ungdomar. Undertecknaren förbinder sig därför att främja en jämn fördelning av kvinnor och män på alla nivåer i skolans ledning och förvaltning.

Artikel 14 – Hälsa

- (1) Undertecknaren erkänner allas rätt till god fysisk och psykisk hälsa och slår fast att tillgång till hälso- och sjukvård, medicinsk behandling och förebyggande hälsovård av hög kvalitet för kvinnor och män i all deras mångfald är en förutsättning för förverkligandet av denna rättighet.
- (2) Undertecknaren är medveten om att hälso- och sjukvården, i sin strävan att säkerställa lika möjligheter för kvinnor och män till en god hälsa, inte kan förbise deras olika behov. Undertecknaren är också medveten om att dessa skillnader inte endast beror på biologiska skillnader, utan också på skillnader i levnads- och arbetsförhållanden och på könsstereotypa uppfattningar och antaganden.
- (3) Undertecknaren förbinder sig att vidta skäligen åtgärder, inom ramen för sina befogenheter och ansvarsområden, för att främja och säkerställa bästa möjliga hälsa för alla invånare. För detta syfte åtar sig undertecknaren att på lämpligt sätt genomföra eller verka för följande åtgärder:
  - tillämpa ett jämställdhetsperspektiv i planeringen, finansieringen och tillhandahållandet av hälso- och sjukvårdstjänster
  - se till att det i samband med hälsofrämjande aktiviteter, inklusive sådana som handlar om sunda matvanor och betydelsen av motion, tas hänsyn till att kvinnors och mäns behov och attityder kan vara olika
  - se till att hälso- och sjukvårdspersonalen, inklusive de som arbetar med hälsofrämjande, är medvetna om hur kön kan påverka hälso- och sjukvården och förstår att kvinnor och män kan uppleva denna vård på olika sätt
  - se till att kvinnor och män har tillgång till evidensbaserad och vetenskapligt grundad hälsoinformation.

Artikel 15 – Social omsorg och sociala tjänster

- (1) Undertecknaren instämmer i att alla har rätt till grundläggande socialt stöd och omsorg och vid behov möjlighet till sociala insatser.
- (2) Undertecknaren är medveten om att kvinnor och män kan ha olika behov som kan bero på skillnader i deras sociala och ekonomiska förhållanden – och andra faktorer – liksom erfarenheter av intersektionell diskriminering och ojämlikhet. För att säkerställa att kvinnor och män har lika tillgång till social omsorg och socialtjänst kommer undertecknaren därför att vidta alla skäligen åtgärder för att
  - tillämpa ett intersektionellt jämställdhetsperspektiv i planering (inklusive datainsamling), finansiering och tillhandahållande av social omsorg och sociala insatser
  - se till att de som arbetar med social omsorg och sociala insatser är medvetna om och förstår hur kön kan påverka dessa insatser och tar hänsyn till de olika erfarenheter som kvinnor och män kan ha av dessa.

Artikel 16 - Barnomsorg

- (1) Undertecknaren är medveten om den avgörande roll som tillgång till barnomsorg av hög kvalitet och till en rimlig kostnad, för alla föräldrar och vårdnadshavare oavsett deras ekonomiska situation, spelar för att främja verklig jämställdhet mellan kvinnor och män och göra det möjligt för dem att förena arbete med privat och offentligt liv. Undertecknaren sätter också stort värde på det bidrag som sådan barnomsorg ger till det ekonomiska och sociala livet, den lokala samhällsväven och samhället i stort.
- (2) Undertecknaren förbinder sig att prioritera tillhandahållandet och främjandet av sådan barnomsorg, antingen direkt eller genom andra utförare. Undertecknaren åtar sig också att stimulera andra att tillhandahålla sådan barnomsorg, inklusive att uppmuntra lokala arbetsgivare att tillhandahålla eller stödja barnomsorg.
- (3) Undertecknaren är också medveten om att barnens uppväxt och fostran kräver att ansvaret delas mellan kvinnor och män och samhället som helhet och åtar sig att utmana den könsstereotypa uppfattningen att omvårdnad av barn huvudsakligen är en uppgift eller ansvar för kvinnor.

Artikel 17 - Omvårdnad av andra anhöriga

- (1) Undertecknaren är medveten om att kvinnor och män kan ha ansvar för omvårdnad av andra anhöriga än barn och att sådana skyldigheter kan påverka deras möjligheter att delta fullt ut i det ekonomiska och sociala livet.
- (2) Undertecknaren är dessutom medveten om att det i oproportionerlig grad faller på kvinnor att ta detta omvårdnadsansvar, vilket därför utgör ett hinder för jämställdhet.
- (3) Undertecknaren åtar sig att motverka denna ojämställdhet genom att, alltefter omständigheterna, vidta följande åtgärder:
  - prioritera tillhandahållandet och främjandet av tillgänglig anhörigvård av hög kvalitet och till en rimlig kostnad, antingen direkt eller genom andra utförare
  - ge stöd till och främja möjligheterna för dem som upplever social isolering till följd av sitt vård- och omsorgsansvar
  - genomföra informationskampanjer för att motverka den stereotypa uppfattningen att omvårdnad av anhöriga i första hand är ett ansvar för kvinnor.

Artikel 18 – Social inkludering

- (1) Undertecknaren är medveten om att alla har rätt till skydd mot fattigdom och social utslagning och att kvinnor dessutom i allmänhet löper större risk än män att drabbas av social utslagning på grund av ojämlik tillgång till resurser, varor, tjänster och möjligheter.
- (2) Undertecknaren åtar sig därför att inom ramen för en samordnad strategi vidta åtgärder inom alla sina verksamheter och i samarbete med arbetsmarknadens parter för att:
  - främja faktisk tillgång till arbete, boende, kompetensutveckling, utbildning, kultur, informations- och kommunikationsteknik (IT), sociala insatser och hälso- och sjukvård för alla som drabbats eller riskerar att drabbas av social utslagning eller fattigdom, på såväl landsbygden som i städerna
  - erkänna socialt utsatta kvinnors särskilda behov och situation, med särskild uppmärksamhet på intersektionella aspekter
  - främja integrationen av migranter, såväl kvinnor som män, med beaktande av deras särskilda behov.

Artikel 19 – Bostäder

- (1) Undertecknaren erkänner rätten till bostad och slår fast att tillgång till en bostad av god kvalitet är ett av människans mest grundläggande behov och avgörande för individens och familjens hälsa och välfärd.
- (2) Undertecknaren är också medveten om att kvinnor och män ofta har specifika och olika behov vad gäller boende som måste beaktas fullt ut, inklusive följande omständigheter:
  - (a) kvinnor har i regel svårare att få tillgång till inkomster och resurser än män och behöver därför bostäder som bättre motsvarar vad de har råd med
  - (b) i de flesta hushåll med barn och en ensamstående förälder är det kvinnor som är ensam familjeförsörjare, vilket innebär att de har större behov av subventionerat boende eller bostadsbidrag
  - (c) utsatta män är ofta överrepresenterade bland hemlösa personer.
- (3) Undertecknaren åtar sig därför att, i lämplig utsträckning:
  - (a) säkerställa eller verka för allas tillgång till en bra bostad av tillräcklig storlek och standard (inklusive energieffektivitet) i en lämplig livsmiljö med tillgång till grundläggande samhällsservice

- (b) vidta åtgärder för att förebygga hemlöshet och i synnerhet att erbjuda stöd till hemlösa personer utifrån deras behov, utsatthet och principen om icke-diskriminering
- (c) inom ramen för kommunens/regionens befogenheter, medverka till att göra bostadspriserna överkomliga för människor med små resurser.
- (4) Undertecknaren åtar sig också att säkerställa eller verka för kvinnors och mäns lika rätt att hyra, äga eller på annat sätt inneha sin bostad och att i detta syfte använda sina befogenheter och inflytande för att se till att kvinnor har lika tillgång som män till bostadslån och andra former av ekonomiskt stöd och krediter för att skaffa bostad.

Artikel 20 – Kultur, idrott och fritid

- (1) Undertecknaren erkänner allas rätt att delta i kulturlivet och njuta av konsten.
- (2) Undertecknaren erkänner också idrottens bidrag till samhällslivet och till förverkligandet av rätten till hälsa enligt artikel 14. Undertecknaren erkänner också att olika grupper av kvinnor och män har rätt till lika tillgång till kultur-, fritids- och idrottsaktiviteter och anläggningar.
- (3) Undertecknaren är medveten om att kvinnor och män kan ha olika erfarenheter och intressen när det gäller kultur, idrott och fritid och att dessa kan bero på könsbaserade stereotyper, attityder, normer och beteenden och förbinder sig därför att vidta eller främja motåtgärder inklusive, där så är lämpligt:
- se till att idrotts-, kultur- och fritidsanläggningar och verksamheter tillhandahålls och är tillgängliga på samma villkor för kvinnor och män, flickor och pojkar
  - uppmuntra kvinnor och män, flickor och pojkar att delta på lika villkor i alla typer av idrotts- och kulturaktiviteter, även sådana som traditionellt betraktas som övervägande "kvinnliga" eller "manliga"
  - uppmuntra konstnärer och kultur- och idrottsföreningar att främja kultur- och idrottsaktiviteter som utmanar stereotypa könsroller
  - uppmuntra folkbiblioteken att utmana stereotypa könsroller i såväl sitt utbud av böcker, kataloger och andra material som i sin marknadsföringsverksamhet.

Artikel 21 – Säkerhet och trygghet

- (1) Undertecknaren erkänner alla kvinnors och mäns rätt till personlig säkerhet och rörelsefrihet och är medveten om att dessa rättigheter inte kan utövas fritt eller på lika villkor om kvinnor eller män är – eller uppfattar sig vara – utsatta för fara eller otrygga, vare sig i den privata eller den offentliga sfären.
- (2) Undertecknaren är också medveten om att kvinnor och män, delvis på grund av olika förpliktelser eller livsstilar, ofta drabbas olika av bristande trygghet och säkerhet, något som behöver åtgärdas.
- (3) Undertecknaren förbinder sig därför att:
  - (a) tillämpa ett könsperspektiv vid analyser av statistik över omfattning och mönster för brottslighet (inklusive allvarliga brott mot individen) som påverkar kvinnors och mäns trygghet och säkerhet, liksom mäta nivån och karaktären vad gäller rädsla för brott eller andra orsaker till otrygghet
  - (b) utarbeta och genomföra strategier, policys och insatser som ökar kvinnors och mäns trygghet och säkerhet i praktiken, såsom förbättringar i utformningen av den lokala fysiska miljön (till exempel trafikhallplatser, bilparkeringar, gatubelysning) eller utveckling av polisbevakningen och liknande tjänster och att därigenom försöka minska kvinnors och mäns olika men delade upplevelser av bristande trygghet och säkerhet.

Artikel 22 – Könsrelaterat våld

- (a) Undertecknaren är medveten om att könsrelaterat våld framför allt drabbar kvinnor och flickor, är ett brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna och utgör en kränkning av människors värdighet och fysiska och emotionella integritet.
- (b) Undertecknaren är medveten om att könsrelaterat våld är ett uttryck för förövarens uppfattning om det ena könets överlägsenhet över det andra, inom ramen för en samhällelig kontext med ojämlika maktförhållanden, rotade i mångåriga sociala konstruktioner.
- (c) Undertecknaren förbinder sig därför att, inom ramen för sina befogenheter, införa och stärka policys och insatser som kan bekämpa könsrelaterat våld genom att
  - inrätta eller stödja särskilda stödstrukturer för våldsutsatta
  - informera allmänheten, på de lokalt vanligast förekommande språken, om den hjälp som finns att få på området
  - se till att personalen har den utbildning som krävs för att identifiera och stödja våldsutsatta
  - se till att det finns en effektiv samordning mellan berörda myndigheter, såsom polisen, hälso- och sjukvården och myndigheter ansvariga för boendefrågor
  - främja informationskampanjer och utbildningsprogram riktade till potentiella och verkliga brottsoffer och/eller förövare.

Artikel 23 – Människohandel

- (1) Undertecknaren är medveten om att brottet människohandel, som framför allt drabbar flickor och kvinnor, utgör ett brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna och en kränkning av människors värdighet och fysiska och emotionella integritet.
- (2) Undertecknaren förbinder sig att införa och stärka policyer och insatser för att förebygga människohandel, inklusive att där det är lämpligt genomföra:
  - informations- och medvetandehöjande kampanjer
  - utbildningsprogram för personal som har till uppgift att identifiera och stödja offer för människohandel
  - åtgärder för att motverka efterfrågan
  - lämpliga åtgärder för att stödja offren, inklusive tillgång till hälso- och sjukvård, fullgott och tryggt boende samt språkhjälp.

Planering och hållbar utveckling

Artikel 24 – Hållbar utveckling

- (1) Undertecknaren är medveten om att planeringen och utarbetandet av strategier för kommunens/regionens framtid till fullo måste hålla sig till principen om hållbar utveckling, det vill säga en väl avvägd integrering av ekonomiska, sociala, miljömässiga och kulturella aspekter, och framför allt behovet av att främja jämställdhet.
- (2) Undertecknaren förbinder sig därför att beakta principen om jämställdhet som en grundläggande dimension i all planering och utveckling av strategier för en hållbar utveckling av kommunen/regionen.

Artikel 25 – Stadsplanering och lokal planering

- (1) Undertecknaren är medveten om den betydelse som dess policys avseende fysisk planering, transportsystem, ekonomisk utveckling och markanvändning har för att skapa förutsättningar att förbättra jämställdheten på lokal och regional nivå.
- (2) När sådana policys och planer utformas, beslutas och genomförs, förbinder sig undertecknaren att försäkra sig om att:
  - behovet av att verka för jämställdhet i praktiken i alla delar av det lokala samhällslivet beaktas fullt ut
  - särskilda behov hos olika grupper av kvinnor och män – identifierade genom relevant och nyligen insamlad lokal data, inklusive undertecknarens egna jämställdhetsanalyser – genomgående beaktas vad gäller samsättning, tillgång till service och kulturliv, utbildning och familjeansvar
  - genomtänkta planer av hög kvalitet antas som beaktar särskilda behov hos olika grupper av kvinnor och män.

Artikel 26 – Rörlighet och transporter

- (1) Undertecknaren instämmer i att rörlighet och möjlighet att förflytta sig, liksom trygghet och säkerhet i kollektivtrafiken, är grundläggande förutsättningar för att kvinnor och män ska kunna utöva många av sina rättigheter, uppgifter och aktiviteter, inklusive tillgång till arbete, utbildning, kultur och grundläggande service. Undertecknaren är också medveten om att en kommuns eller regions hållbarhet och framgång i hög grad är beroende av utvecklingen av en effektiv, hållbar infrastruktur för transporter och kollektivtrafik av hög kvalitet.
- (2) Undertecknaren är också medveten om att kvinnor och män ofta har olika resbehov och att det finns skillnader i vardagliga resmönster och transportslag till följd av olika faktorer såsom inkomst, omsorgsansvar eller arbetstider och att det följaktligen är kvinnor som ofta gör flera delresor med olika syften inom samma huvudresa och därmed utgör majoriteten av kollektivtrafikresenärerna.
- (3) Undertecknaren förbinder sig därför att
  - (a) beakta aktuella transportbehov och resvanor hos olika grupper av kvinnor och män, med hänsyn tagen till om de bor i städer eller på landsbygden
  - (b) att se till att den kollektivtrafik som invånarna har tillgång till bidrar till att tillgodose kvinnors och mäns såväl särskilda som gemensamma behov och bidrar till att förverkliga jämställdhet i kommunen/regionen.

(4) Undertecknaren förbinder sig vidare att stödja en successiv förbättring av kollektivtrafiken i kommunen/regionen, inklusive anslutningar mellan olika transportslag, för att tillgodose kvinnors och mäns både särskilda och gemensamma behov av en tillförlitlig, säker och tillgänglig kollektivtrafik till en rimlig kostnad och samtidigt bidra till hållbar utveckling.

Artikel 27 - Ekonomisk utveckling

- (1) Undertecknaren är medveten om att en balanserad och hållbar ekonomisk utveckling är nyckeln till framgång för en kommun/region och att verksamhet och service på detta område kan ha stor betydelse för att främja jämställdhet.
- (2) Undertecknaren är medveten om behovet av att öka omfattningen och kvaliteten i kvinnors sysselsättning och instämmer i att risken för fattigdom till följd av långtidsarbetslöshet eller obetalt arbete är särskilt hög för kvinnor.
- (3) Undertecknaren förbinder sig att, inom ramen för sina befogenheter och verksamhet med anknytning till ekonomisk utveckling, till fullo beakta behov och intressen hos olika grupper av kvinnor och män och överväga möjligheter att öka jämställdheten, liksom att vidta lämpliga åtgärder i detta syfte. Sådana åtgärder kan utgöras av att:
  - stödja kvinnor som företagare
  - säkerställa att ekonomiskt och andra typer av stöd som ges till företag främjar jämställdhet
  - uppmuntra kvinnor som gör praktik att skaffa sig färdigheter och kvalifikationer för yrken som traditionellt har ansetts som "manliga" och vice versa
  - uppmuntra arbetsgivare att rekrytera kvinnor som lärlingar och praktikanter genom att se bortom könsstereotypa föreställningar vid bedömning av färdigheter, kvalifikationer och befattningar som traditionellt har ansetts som "manliga" och vice versa.

Artikel 28 – Miljö

- (1) Undertecknaren är medveten om sitt ansvar för att åstadkomma en hög skyddsnivå och förbättring av miljökvaliteten i kommunen/regionen, framför allt genom policys avseende avfall, buller, luftkvalitet, biologisk mångfald och klimatförändringarnas effekter. Vidare erkänner undertecknaren kvinnors och mäns lika rätt att dra nytta av kommunens/regionens service och policys på miljöområdet.
- (2) Undertecknaren är medveten om att kvinnors och mäns livsstilar i många fall skiljer sig åt och att kvinnors och mäns användning av lokal service och allmänna eller öppna platser kan se olika ut, vilket leder till att de drabbas av olika miljöproblem.
- (3) Undertecknaren förbinder sig därför att, vid utformningen av policys och service på miljöområdet, fullt ut ta samma hänsyn till såväl kvinnors som mäns specifika behov och livsstilar, liksom till principen om solidaritet mellan generationerna.

Rollen som ansvarig för tillsyn och reglering

Artikel 29 – Kommunen/regionen som tillsynsmyndighet och reglerande instans

- (1) Vid utförandet av sina uppgifter och funktioner som tillsynsmyndighet och reglerande instans för sådana verksamhetsområden som faller inom kommunen/regionens befogenheter, erkänner undertecknaren den viktiga roll som en effektiv tillsyn och konsumentskydd spelar för att tillförsäkra invånarna säkerhet och välbefinnande och att kvinnor och män kan påverkas olika av de regleringar som görs.
- (2) Undertecknaren förbinder sig att i utarbetandet av föreskrifter beakta de specifika behov, intressen och förutsättningar som olika grupper av kvinnor och män har.

Vänortssamarbete och internationellt samarbete

Artikel 30 – Jämställdhet inom decentraliserat samarbete

- (1) Undertecknaren instämmer i värdet av kommunalt samarbete, vänortssamarbete och decentraliserat samarbete såsom det bedrivs av europeiska och internationella kommuner och regioner i arbetet för hållbar utveckling, genom att föra medborgarna närmare varandra och främja ömsesidigt lärande och förståelse över nationsgränser.
- (2) Undertecknaren förbinder sig att i sitt vänortssamarbete och decentraliserade samarbete:
- involvera kvinnor och män med olika bakgrund i dessa aktiviteter på lika villkor
  - använda sitt vänortssamarbete och sina europeiska och internationella partnerskap som en plattform för erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande i frågor som rör jämställdhet
  - integrera ett jämställdhetsperspektiv i sitt decentraliserade samarbete.

TILLÄGG AV NYA ARTIKLAR

Förord

Under de femton år som har gått sedan deklarationen först publicerades, har stora skiften skett i hur vi interagerar, styr, förflyttar oss, arbetar och tillbringar vår fritid. Vi blir alltmer medvetna om hur skör vår planet är och de snabbt ökande och otaliga utmaningar som ansvarsfullt måste hanteras på alla politiska nivåer, av institutioner och civilsamhället – utmaningar som inte kan bemästras på ett hållbart sätt utan att hänsyn tas till jämställdheten och hur den påverkas.

Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå är resultatet av många års erfarenhet, sakkunskap och förhandling. Då tanken är att deklarationen ska vara ett stabilt och varaktigt dokument, vill CEMR och dess medlemsorganisationer genom dessa nya artiklar erbjuda europeiska kommuner och regioner ytterligare vägledning vid tillämpningen av den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå för att åstadkomma ökad jämställdhet för sin befolkning.

De senaste årens kriser, såsom covid-19-pandemin och kriget i Ukraina, pekar på behovet av en välfungerande civil beredskap och krishantering med ett integrerat jämställdhetsperspektiv. Vi ser i allt högre grad att framstegen inom IT och digitalisering inte är könsneutrala. Det är viktigt att vara medveten om hur kvinnors och mäns identiteter, behov och prioriteringar integreras i nya verktyg och processer om dessa ska öka jämställdheten och inte vidmakthålla fördomar och ojämlikhet som har bestått i våra samhällen i hundratals år.

För att skapa ett samhälle byggt på jämställdhet, är det avgörande att kommuner och regioner fullt ut förstår vad jämställdhet innebär i det dagliga arbetet och vidtar åtgärder för att utmana ojämställdhet och diskriminerande normer

och praktiker, inte bara i sina riktlinjer och processer utan också i sina organisationer. Vidare är det avgörande att pojkar och män engageras i denna process både som förändringsaktörer och som gynnade av jämställdhetsarbetet.

Deklarationen är, inbegripet de nya artiklarna, avsedd att omfatta alla människor som drabbas av konsekvenserna av de traditionella könsnormer som strukturerar våra samhällen och formar våra uppfattningar. Våra samhällen består av människor med olika och vitt skilda identiteter. Deklarationen är ett uttryck för kommuners och regioners önskan att arbeta mot det gemensamma målet att uppnå jämställdhet i samhället, vilket är av betydelse för och berör alla invånare.

De nya artiklarna i den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå har utarbetats av de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation *Council of European Municipalities and Regions* (CEMR) och dess medlemsorganisationer i samarbete med CEMR:s expertgrupp i jämställdhetsfrågor och CEMR:s jämställdhetskommitté (*Standing Committee for Equality*). De antogs formellt av CEMR:s Policy Committee den 6 december 2022, vilket därmed utgör datum för deras ikraftträdande.

Nuvarande undertecknare av deklarationen inbjuds att ansluta sig till och ratificera de nya artiklarna och införliva dessa nya åtaganden i arbetet med att genomföra den europeiska deklarationen för jämställdhet. Från och med 2023 förbinder sig nya undertecknare både till den ursprungliga deklarationen och till 2022 års tillägg.

Kommunernas och regionernas förutsättningar varierar utifrån deras nationella förhållanden och deras vitt skilda

befogenheter och ansvarsområden. Undertecknare kan därför, utifrån tillgänglig kapacitet och resurser, fastställa prioriterade områden i varje handlingsplan.

Nya artiklar

De nya artiklarna fokuserar på teman och utmaningar som antingen inte fanns för femton år sedan eller som har utvecklats väsentligt och idag har stor påverkan på jämställdheten.

De nya artiklarna som läggs till i deklarationen omfattar **nio övergripande sakområden** som kommuner och regioner måste beakta i sitt jämställdhetsarbete:

1. För det första är det avgörande att alla ömsesidigt stödjande grundpelare i **hållbar utveckling** omfattas: social jämlikhet, ekonomisk tillväxt och miljöskydd.
2. Trots de nya möjligheter till lärande, kontakter mellan människor och deltagande i aktiviteter som onlinevärlden erbjuder, medför den särskilda utmaningar för flickor och kvinnor – i synnerhet i form av trakasserier och **cybervåld**.
3. Våld och övergrepp riktade mot **kvinnor som är förtroendevalda, offentliga personer och personal** innebär ett stort hot mot det demokratiska samhällsstyret.
4. **Intersektionalitet** är ett begrepp och en ansats som kommuner och regioner kan använda för att öka delaktigheten, särskilt för flickor och kvinnor som utsätts för multipel och intersektionell diskriminering.
5. Modern digital teknik har möjliggjort större **flexibilitet i arbetslivet** för många yrkesgrupper. Många människor, men långt ifrån alla, kan nu arbeta hemifrån i större utsträckning, vilket medför såväl möjligheter som risker för jämställdheten.
6. **Digital delaktighet** för alla flickor och kvinnor är väsentlig för att samhället ska utvecklas i en riktning som skapar en bättre framtid för alla. Framstegen inom IT och digitalisering har dock inte varit könsneutrala. Det är därför avgörande att utveckla och använda nya verktyg och processer som främjar, inte underminerar, jämställdheten.
7. Flickor och kvinnor kan bara leva, leda och utvecklas fritt och jämlikt när deras **rättigheter till sexuell och reproduktiv hälsa** upprätthålls.
8. **Klimatförändringarna** är en förstärkande faktor som ökar sociala, politiska och ekonomiska spänningar och i oproportionerlig utsträckning påverkar flickor och kvinnor.
9. Jämställdhet och aktiv delaktighet för flickor och kvinnor kan inte läggas åt sidan i tider av kris, utan måste ses som en effektiv del i en framgångsrik **civil beredskap och krishantering**.

Artikel 31 - Hållbar utveckling för en hållbar framtid

- (1) Undertecknaren instämmer i att jämställdhet är en drivkraft för hållbar utveckling i alla dess sammanlänkade dimensioner, från att utrota fattigdom och hunger och främja välbefinnande och inkluderande tillväxt till att bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen och skydda planeten och dess naturresurser.
- (2) Undertecknaren instämmer vidare i att målen i Agenda 2030 för hållbar utveckling och hållbarhetsagendan för tiden efter 2030 är globala, medan genomförandet är lokalt. Alla 17 hållbarhetsmål innehåller målsättningar som direkt rör kommuners och regioners ansvarsområden, där jämställdhet genomgående är invävt och utgör en förutsättning för att förverkliga målen. Undertecknaren bedömer att denna deklarations åtaganden särskilt stämmer överens med mål 5.

Artikel 32 - Cybervåld

- (1) Undertecknaren är medveten om att könsbaserat våld omfattar cybervåld i alla dess former. Cybervåld kan bestå av olika typer av trakasserier, hot, kränkningar av integriteten, sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande, liksom kränkningar som bygger på fördomar eller hatbrott mot sociala grupper, folkgrupper eller enskilda personer. Undertecknaren bekräftar att sådana handlingar drabbar kvinnor och flickor i störst utsträckning.
- (2) För att motverka detta våld förbinder sig undertecknaren, inom ramen för sitt ansvar, att:
  - i egenskap av arbetsgivare vidta åtgärder som förbjuder alla former av övergrepp, trakasserier och våld på arbetsplatsen, inklusive våld som utövas av tredje part och cybervåld
  - vara uppmärksam på att förebygga och sätta stopp för alla typer av trakasserier och våld som uppstår inom kommunens/regionens verksamhet, särskilt i skolan
  - utbilda barn och ungdomar, liksom ge råd till deras föräldrar, om cybervåld, dess könsbaserade aspekter samt hur det kan motverkas och stoppas
  - engagera pojkar och män som förändringsaktörer och gynnade av ökad jämställdhet samt motverka radikaliserings i onlinegrupper som uppmuntrar kvinnohat.

Artikel 33 – Våld mot förtroendevalda kvinnor och personal

- (1) Undertecknaren är instämmer i att onlinehot, fysiska hot och våld mot kvinnor som kandiderar i allmänna val, är förtroendevalda eller innehar andra offentliga befattningar ofta är könsrelaterade och kan hindra kvinnors deltagande i samhällslivet och politiken och därigenom underminera demokratin.
- (2) Undertecknaren är medveten om vikten av att ha en trygg plats för politiskt engagemang. För detta syfte förbinder sig undertecknaren att, inom ramen för kommunens/regionens ansvar, utarbeta processer och stödstrukturer som vägleder och ger stöd till kvinnor som förtroendevalda och anställda att hantera hatpropaganda.
- (3) Undertecknaren förbinder sig att motverka, minska och dämpa våld och trakasserier från tredje part som kommunens/regionens förtroendevalda och anställda kan utsättas för i sin tjänsteutövning och som i synnerhet drabbar kvinnor.

Artikel 34 – Intersektionalitet och mångfald

- (1) Undertecknaren är medveten om att människors identiteter och livserfarenheter inte bara kan adderas, utan korsar varandra och är komplexa.
- (2) Undertecknaren instämmer i behovet av att nå ut till flickor och kvinnor som riskerar att utsättas för multipel och intersektionell diskriminering och inkludera deras röster och erfarenheter vid utveckling, genomförande och uppföljning av policys och program som påverkar dem. Undertecknaren kan i detta syfte införa åtgärder för att:
  - beakta flickors och kvinnors specifika behov skyddade av EU:s lagstiftning¹⁴ och främja deras integration och delaktighet genom att vidta alla skäligen åtgärder, inklusive aktiva åtgärder, inom ramen för kommunens/regionens rättsliga befogenheter
  - uppmuntra att stereotypa könsroller utmanas i utbildningsinsatser och lyfta fram många olika förebilder med skilda bakgrunder, även i folkbibliotekens bokkataloger och andra material liksom i deras marknadsföring.

14 Artikel 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna: "kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning"

Artikel 35 - Flexibla arbetsplatser

- (1) Undertecknaren instämmer i de möjligheter som flexibla arbetsplatser, inklusive distansarbete, kan erbjuda både kvinnor och män vad gäller att underlätta att förena yrkesliv, samhällsliv och privatliv. Undertecknaren är även medveten om de risker och nackdelar som nya arbetssätt kan medföra för kvinnor, däribland försämrad psykisk hälsa, minskade inkomster eller sysselsättning liksom en ökad omsorgsbörda och obetalt hushållsarbete som ofta i oproportionerlig utsträckning faller på kvinnor.
- (2) Undertecknaren förbinder sig att främja flexibla arbetsplatser inom kommunens/regionens verksamheter i syfte att underlätta för både kvinnor och män att förena yrkesliv, samhällsliv och privatliv.
- (3) Undertecknaren förbinder sig, i egenskap av arbetsgivare, att vara uppmärksam på risken att distansarbete ökar mängden obetalt omsorgsarbete för kvinnor.

Artikel 36 - Digitalisering och digital delaktighet

- (1) Undertecknaren instämmer i att nya digitala kommunikationsverktyg har ändrat hur medborgare, myndigheter, privata företag, civilsamhället och andra organisationer kommunicerar, sprider och samlar information. Den digitala tekniken erbjuder stora möjligheter att utveckla och förbättra den kommunala och regionala servicen.
- (2) Undertecknaren instämmer i den viktiga roll som digitalt lärande kan ha för att öka jämställdheten mellan flickor, pojkar, kvinnor och män i utbildning, särskilt för att nå dem som ligger efter i sin skolgång. Vidare är undertecknaren medveten om att kvinnor kan påverkas negativt av de könsskillnader som finns vad gäller tillgång till och användning av online- och digitalteknik, liksom i teknisk utveckling och styrning. Kommunen/regionen förbinder sig därför att stödja kvinnors och flickors tillgång till digitalt lärande genom att främja jämställd digital undervisning och utbildning samt genom att stödja flickors och kvinnors deltagande i naturvetenskaplig, teknisk och matematisk utbildning och utveckling av deras digitala färdigheter.

Artikel 37 – Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

- (1) Kommuner och regioner spelar en viktig roll för att främja och trygga invånarnas sexuella och reproduktiva hälsa. Undertecknaren förbinder sig att i detta syfte, i lämplig form och inom ramen för kommunens/regionens befogenheter och ansvarsområden, vidta eller främja följande åtgärder:
  - (a) främja och uppmuntra program som riktar sig till flickor, pojkar, kvinnor och män i all deras mångfald som erbjuder en bred sexualundervisning, där frågor såsom sociala normer och stigma och diskriminering som omger menstruation tas upp, i syfte att skapa en större förståelse liksom ökat skydd och främjande av flickors och kvinnors hälsa, välbefinnande och värdighet.
  - (b) beakta behoven hos kvinnor och flickor som tillhör utsatta grupper och säkerställa att de har lika tillgång till hälso- och sjukvård, vilket utgör en integrerad del av deras sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter.
- (2) Undertecknaren instämmer i att jämlik hälsa innefattar rätten till reproduktiv och sexuell hälsa, och är medveten om orsakerna till och konsekvenserna av att de kränks.
- (3) Undertecknaren erkänner kvinnors rätt att ha kontroll och bestämma fritt över det som rör deras sexualitet, inbegripet familjeplanering, preventivmedel, säkra och lagliga aborter samt mödra- och förlossningsvård.

Artikel 38 – Klimatförändringar och rätten till en hälsosam miljö

- (1) Global uppvärmning, minskad biologisk mångfald och föroreningar utgör alla allvarliga hot mot åtnjutandet av grundläggande mänskliga rättigheter, inklusive rätten till liv, hälsa och familj. Undertecknaren erkänner rätten till en hälsosam miljö som en grundläggande mänsklig rättighet, där kvinnors och flickors behov måste beaktas.
- (2) Undertecknaren bekräftar att kommuner och regioner har en avgörande roll i att bekämpa miljö- och klimatmässiga utmaningar, särskilt i urbana områden, med utgångspunkt i principer om mänskliga rättigheter och jämställdhet. Undertecknaren åtar sig därför att
  - öka medvetenheten om behovet av att integrera åtgärder mot klimatförändringar i det lokala beslutsfattandet och anta hållbara utvecklingsmodeller som beaktar jämställdhet
  - inkludera kvinnors perspektiv och erfarenheter vid utformningen och genomförandet av miljöpolitik och miljöplaner, med målet att uppnå en jämn könsfördelning i deltagandet i policyutvecklingens alla faser och processer.

Artikel 39 – Krishantering och civil beredskap

- (1) Undertecknaren instämmer i att kriser och deras orsaker är mångbottnade och sammanlänkade och ofta påverkar kvinnor och män olika.
- (2) Undertecknaren instämmer i att kommuner och regioner i krissituationer kan spela en nyckelroll för att identifiera lokala prioriteringar liksom behoven hos olika grupper av kvinnor och män, flickor och pojkar.
- (3) Undertecknaren förstår behovet av att säkerställa fullgod representation och medverkan av kvinnor i hanteringen av kriser och i uppbyggnaden av civil beredskap, med sikte på att utforma och genomföra jämställdhetsintegrerade åtgärder och återhämtningsstrategier och samtidigt bygga motståndskraft inför framtida kriser och chocker.
- (4) Undertecknaren förbinder sig att inom både beredskapsplanering och krishantering:
  - stärka kvinnors deltagande i politik, offentliga institutioner och ledande positioner för att säkerställa en jämställd krisberedskap och krishantering
  - stödja det lokala civilsamhället, som spelar en nyckelroll vad gäller att synliggöra jämställdhetsperspektivet i kriser, och att övervaka och stödja tillhandahållandet av social trygghet och service
  - förstärka insamlingen av köns- och åldersuppdelad data, statistik och resultat som underbygger analyser av hur könen kan påverkas olika, i syfte att effektivt motverka könsrelaterade konsekvenser av nödsituationer och för att förbättra krishanteringen.
- (5) Undertecknaren förbinder sig att vidta särskilda åtgärder för att skydda kvinnor och flickor mot könsbaserat våld, särskilt våldtäkt och andra former av sexuella övergrepp, vid väpnade konflikter.

MEDVERKANDE

Uppdateringen 2022 av den befintliga deklARATIONEN utfördes under ledning av Silvia Baraldi, ordförande för CEMR:s jämställdhetskommitté (*Standing Committee for Equality*) 2021–2022, med bidrag från:

- Medlemmar i CEMR:s expertgrupp för jämställdhetsfrågor
  - Medlemmar i CEMR:s jämställdhetskommitté (*Standing Committee for Equality*)
  - CEMR:s sekretariat: Jaimie Just, Oriane Loquet, Marlène Siméon, Beatrice Tommasi, Pierre Vander Auwera
  - Manusgranskare: Penny Yim-Barbieri
  - Grafisk design: Paf! Design
  - Översättning: Eurideas, PoliLingua, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
- Den ursprungliga deklARATIONSTEXTEN från 2006 skrevs av Sandra Ceciarini och Jeremy Smith, med stöd och synpunkter från CEMR:s medlemsorganisationer och samarbetsparter:
- Kommunförbundet i Bulgarien (NAMRB)
  - Kommunförbundet i Cypern (UCM)
  - Förbundet för städer och kommuner i Tjeckien (SMO CR)
  - Finlands kommunförbund
  - Franska sektionen av CEMR (AFCCRE)
  - Tyska sektionen av CEMR (RGRE)
  - Centralförbundet för Greklands kommuner (KEDE)
  - Kommunförbundet i Ungern (TÖOSZ)
  - Italienska sektionen av CEMR (AICCRE)
  - Förbundet för städer och kommuner i Luxemburg (SYVICOL)
  - Polska stadsförbundet (ZMP)
  - Spanska kommun- och provinsförbundet (FEMP)
  - Baskiska kommunförbundet (EUDEL)
  - Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)
  - Wiens stad (Österrike)
  - Staden Saint Jean de la Ruelle (Frankrike)
  - Staden Frankfurt am Main (Tyskland)
  - Cartagena stad (Spanien)
  - Valencia stad (Spanien)
  - *Maison du temps et de la mobilité*, kommunen Belfort-Montbéliard (Frankrike)
  - Ständiga kommittén för lokala och regionala myndigheters partnerskap i Medelhavsområdet (*Standing Committee for the Euro-Mediterranean Partnership of the Local and Regional Authorities* COPPEM)

Om CEMR

De europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation *The Council of European Municipalities and Regions* (CEMR) företräder fler kommuner och regioner i Europa än någon annan organisation. Medlemmarna utgörs av mer än 60 nationella kommun- och regionförbund från 40 europeiska länder. Tillsammans företräder dessa förbund ungefär 100 000 lokala och regionala myndigheter.

CEMR:s målsättningar är två: att påverka europeisk lagstiftning på uppdrag av kommuner och regioner och att tillhandahålla en plattform för utbyte mellan dess medlemsförbund och deras förtroendevalda och experter.

På den internationella arenan fungerar CEMR som europeisk sektion av *United Cities and Local Governments* (UCLG), den världsomspännande organisationen för kommuner och regioner.

www.cemr.eu

Om observatoriet

CEMR sjösatte 2012 *The Observatory of the European Charter for Equality* för att stödja undertecknarna i deras arbete med att genomföra CEMR-deklarationen och främja jämställdhet. Online-plattformen visar upp god praxis och exempel på framgångsrika lokala jämställdhetspolicys och underlättar ömsesidigt lärande bland undertecknarna. Den ger också vägledning till hur man utarbetar en handlingsplan för jämställdhet och innehåller en databas ("Atlas") med kontaktinformation och länkar till undertecknarnas handlingsplaner för jämställdhet.

Observatoriets arbete koordineras av CEMR:s kansli, i samarbete med CEMR:s jämställdhetskommitté (*Standing Committee for Equality*) och en expertgrupp bestående av CEMR:s medlemsorganisationers nationella samordnare/kontaktpersoner.

www.charter-equality.eu

DEN EUROPEISKA DEKLARATIONEN

FÖR JÄMSTÄLLDHET MELLAN KVINNOR OCH MÄN PÅ LOKAL OCH REGIONAL NIVÅ

En deklaration som uttrycker europeiska kommuners och regioners åtagande att använda sina befogenheter och partnerskap för att uppnå jämställdhet för sina invånare

Jag, undertecknad, ... (*undertecknarens namn*)
som innehar ämbetet som .....
i ..... (*kommunens/regionens namn*)

bekräftar genom min underskrift att ovan nämnda kommun/region formellt har beslutat att ansluta sig till den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, att genomföra dess åtaganden, och att jag är behörig att företräda kommunen/regionen i detta ärende.

Underskrift .....

Datum .....

Jag samtycker till att skicka en undertecknad och ifylld kopia av denna blankett till CEMR, skapare och förvaltare av deklarationen, på följande adress:

The Secretary General
Council of European Municipalities and Regions
Square de Meeûs,
B-1000 Brussels
Belgium
charter@ccre-cemr.org

BRYSEL

1, Square de Meeûs
B-1000 Bryssel
Belgien
tel. : + 32 2 511 74 77
charter@cce-cemr.org

cemr.eu
charter-equality.eu

twitter.com/ccreemr
twitter.com/cemr_equality

Åsikterna i denna publikation är författarnas egna och de bär ensamma ansvaret för innehållet. Europeiska kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som görs av informationen däri.

Sofia E Gustafsson

N/A

Undertecknande av nya artiklar i CEMR-deklarationen

RS 219-2024

Sammanfattning

Den Europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR, har uppdaterats med nio nya artiklar. De regioner och kommuner som undertecknat deklarationen ombeds nu att underteckna även de 9 nya artiklarna. Region Västerbotten undertecknade CEMR-deklarationen 2010 med undertecknande från både Västerbottens läns landsting och dåvarande Region Västerbotten.

Deklarationen har varit central för utvecklingen av regionens jämställdhetsarbete och legat till grund för de handlingsplaner, strategier och policys inom området som tagits fram och arbetats utifrån sedan dess. Undertecknandet har möjliggjort samverkan som tex regionens medverkan i SKR-satsningen på modellregioner för jämställd ledning och styrning där regionen deltog 2019-2021.

Deklaration togs fram för 15 år sedan och både samhället och jämställdhetsutmaningar har förändrats sedan dess. De nya artiklarna fokuserar därför på teman och utmaningar som antingen inte fanns för femton år sedan eller som har utvecklats väsentligt och idag har stor påverkan på jämställdheten. Artiklarna omfattar nio övergripande sakområden som undertecknande regioner ska beakta i sitt jämställdhetsarbete.

De nya artiklarna omfattar:

31. Hållbar utveckling för en hållbar framtid
32. Cybervåld
33. Våld mot förtroendevalda kvinnor och personal
34. Intersektionalitet och mångfald
35. Flexibla arbetsplatser
36. Digitalisering och digital delaktighet
37. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
38. Klimatförändringar och rätten till en hälsosam miljö
39. Krishantering och civil beredskap

Förslag till beslut

Region Västerbotten ställer sig bakom de nio nya artiklarna i CEMR-deklarationen – den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå.

Bedömda resultat och konsekvenser

Undertecknandet av de nio nya artiklarna ger en bra grund för att utveckla regionens arbete med jämställdhetsintegrering inom de områden som artiklarna berör. Detta ligger väl i linje med regioners ambitioner om att jämställdhet och jämlikhet ska genomsyra hela regionens verksamhet. Slutmålet med insatserna är att leverera jämställda och jämlika välfärdstjänster till Västerbottens invånare. Jämställdhetsintegreringen sker inom ordinarie verksamhet.

Resurser och finansiering

Arbetet genomförs inom ordinarie verksamhet.

Jämställdhet

Undertecknandet och arbetet utifrån deklARATIONEN är ett sätt att nå regionens ambition om att jämställdhet och jämlikhet ska genomsyra hela regionens verksamhet. Detta kommer i sin tur leda till jämställda och jämlika välfärdstjänster.

CEMR-deklARATIONEN är framtagen med utgångspunkt i könsuppdelad statistik och identifierade jämställdhetsutmaningar i Europa. DeklARATIONEN behöver därför anpassas till regionala förutsättningar vilket görs i samband med framtagande av strategier, planer och insatser inom regionens arbete. DeklARATIONEN i sin helhet inklusive de nio nya artiklarna passar väl in i Regionens styrning inom området:

Policy Jämställdhet och jämlikhet (dokumentnummer i LITA 67948)
Strategi för jämställdhet och jämlikhet (dokumentnummer i LITA 268214)
Vägledande principer i Regionplan 2024

Beredningsansvariga

Ärendet har initierats av majoriteten via Jonas Karlberg (V)

Det har även inkommit en motion "Ratificera den uppdaterade europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män" från Maria Kristoffersson (C)

Beslutsunderlaget har tagits fram av Sofia Elwér, jämställdhetsstrateg

Förslaget bereds via Beredningen för folkhälsa, Regionstyrelsen och beslutas i Regionfullmäktige.

Beslutsunderlag

Den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå. Council of European Municipalities and Regions (CEMR).

Beslutet expedieras till

Till samtliga förvaltningar